Lietas Nr. C27161711
Lietas arhīva Nr. CA-4082-13/12

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
2013.gada 16.decembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija
šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja M.Šķendere,
tiesnese I.Ošiņa
un tiesnesis M.Sviķis
ar tiesas sēdes sekretārēm L.Dzeni un L.Bērziņu
un personu, kas nodrošina videokonferences norisi A.Bērziņu
Rīgā, Brīvības bulvārī, 34,

piedaloties prasītājam /pers. A/ (ar videokonferences starpniecību), atbildētājas Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas pārstāvei /pers. B/ un trešās personas Latvijas Republikas Ieslodzījumu vietu pārvaldes pārstāvim /pers. C/,

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. A/ prasībā pret Latvijas Republiku, ar trešo personu Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas Ieslodzījumu vietu pārvaldi, par nodarītā personiskā un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2011.gada 20.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

2011.gada 1.aprīlī /pers. A/ (turpmāk tekstā – prasītājs) vērsās Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā ar prasību pret Latvijas Republikas Tieslietu ministriju, kā trešo personu norādot Ieslodzījuma vietu pārvaldi, lūdzot:

1.atzīt /pers. A/ tiesību aizskāruma gadījumu ilgstoši nelietojot higiēnas priekšmetus;

2.piedzīt atlīdzību par viņam nodarīto personisko un morālo kaitējumu Ls 5 000 apmērā.

Prasības pieteikumā norādīts, ka 2003.gada 3.aprīlī prasītājs tika aizturēts uz aizdomu pamata sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā un ievietots ieslodzījuma vietā, kur ilgstoši, proti, no 2003.gada aprīļa mēneša līdz 2005.gada oktobra mēnesim netika nodrošināts ar higiēnas precēm, jo viņam pretēji Ministru kabineta 2002.gada 6.augusta noteikumiem Nr.339 „Noteikumi par apcietināto, administratīvi arestēto un administratīvi aizturēto personu uztura, mazgāšanās līdzekļu un personīgās higiēnas līdzekļu normām", netika izsniegtas ne ziepes, ne zobu pasta, ne zobu birste, ne tualetes papīrs.

Prasītājs norāda, ka personas higiēnas ievērošana ir pašsaprotama. Deviņus mēnešus liedzot viņam lietot tualetes papīru, tīrīt zobus un izmantot ziepes, tika pieļauta acīm redzama necilvēciska attieksme un pazemojoša apiešanās ar cilvēku. Tādēļ prasītājam visu laiku bija paaugstināts sasprindzinājums, kas bieži noved pie krasām negatīvām uzvedības izmaiņām - bezcerīguma, nolemtības stāvoklis, kas izsauc apātiju visās darbībās, radot neticību saviem spēkiem un iespēju atkal normāli atgriezties dzīvē. Līdz ar to ir atzīstams Satversmes 95.panta pārkāpums un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvības aizsardzības konvencijas 3.panta pārkāpums, kā arī nepamatots prasītāja tiesību aizskāruma gadījums, kas ir konstatēts ar 2010.gada 6.maija Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumu un 2010.gada 9.novembra Administratīvā apgabaltiesas spriedumu, kā rezultātā viņam tika atlīdzināts ar iestāžu prettiesisko rīcību nodarītais kaitējums par laika posmu no 2004.gada 1.februāra līdz 2005.gada oktobra mēnesim.

Prasītājs norāda, ka laika posmā no 2003.gada aprīļa līdz 2004.gada 1.februārim darbojās nevainības prezumpcija, līdz ar ko viņam ir nodarīts būtisks personīgais un morālais kaitējums Ls 5 000 apmērā.

Prasītājs, atsaucoties uz Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešo teikumu un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvības aizsardzības konvenciju, lūdz piedzīt personiskā un morālā kaitējuma atlīdzību par laika periodu no 2003.gada aprīļa līdz 2004.gada 1.februārim.

Prasība pamatota ar Latvijas Republikas Satversmes 89., 91., 92. un 95.pantu, Civillikuma 1407., 1635. pantu, Civilprocesa likuma 28., 43. un 128.pantu; Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvības aizsardzības konvencijas 3., 6. pantu (l.l.4-5).

2011.gada 5.maijā tiesā saņemti Ieslodzījuma vietu pārvaldes rakstveida paskaidrojumi par prasību, kuros norādīts, ka prasība jāatstāj bez izskatīšanas, jo strīds lietā starp tādām pašām pusēm, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata atrodas izskatīšanā Administratīvajā tiesā (l.l.20-21).

2011.gada 6.maijā tiesā saņemti Tieslietu ministrijas rakstveida paskaidrojumi par prasību, kuros norādīts, ka Tieslietu ministrija prasību par morālā kaitējuma atlīdzināšanu neatzīst un lūdz noraidīt turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

Atbildētāja norāda, ka Administratīvā rajona tiesa ar 2008.gada 8.maija spriedumu lietā Nr.A42446907 atzina par prettiesisku Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Rīgas Centrālcietuma administrācijas faktisko rīcību, neizsniedzot prasītājam laikā no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim atbilstoši noteikumu Nr.339 4.pielikumā noteiktajām normām higiēnas priekšmetus un šajā daļā spriedums ir stājies likumīgā spēkā.

Par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu Administratīvajā tiesā pieteiktais prasījums tika noraidīts un no Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 6.maija sprieduma, kas pieņemts iepriekš minētajā lietā, motīvu daļas izriet, ka Administratīvā apgabaltiesas pamatoti secinājusi, ka lietā nav konstatēti priekšnoteikumi atlīdzinājuma piešķiršanai prasītājam, tādejādi atzīstot, ka šajā daļā pieteikums noraidīts pamatoti.

Atbildētāja norāda, ka iepriekš minētais apliecina, ka prasītāja pieteikums par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu pēc būtības jau ir izlemts un spriedums šajā daļā stājies spēkā.

Attiecībā uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu norāda, ka uz prasības pieteikuma iesniegšanas brīdi Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā atbilstoši Tiesu informatīvajā sistēmā atrodamajai informācijai prasītāja pieteikums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu administratīvā procesa kārtībā nav izskatīts, kas nozīmē, ka tiesvedība administratīvajā lietā Nr. A42446907 turpinās.

Bez tam, atbildētāja norāda, ka Tieslietu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde tieslietu (tiesību politikas un tiesu administrēšanas) nozarēs, kā arī citās šajos noteikumos minētajās valsts politikas jomās un šie noteikumi neparedz ministrijas pienākumu un tiesības nodrošināt iestādei īpaši pakļautas personas (notiesātos) ar higiēnas noteikumiem atbilstošiem sadzīves apstākļiem, izsniedzot ziepes, zobu pastu, zobu suku un tualetes papīru. Līdz ar to ministrija nav atbildīga (vainojama) par prasītājam nodarīto tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārumu un prasītāja celtajai prasībai pret ministriju nav pamata, kas nozīmē, ka prasība celta pret nelīsto atbildētāju un nav pamata materiāli tiesiskajam prasījumam pret prasītāja norādīto atbildētāju.

Atbildētājas ieskatā lietā ir izbeidzama tiesvedība prasības daļā par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu, jo 2010.gada 6.maijā ar Augstākās tiesas Senāta spriedumu likumīgā spēkā ir stājies Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 8.oktobra spriedums, savukārt prasība daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu atstājama bez izskatīšanas, jo administratīvā lieta pieteikuma daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu vēl tiek izskatīta Augstākās tiesas Senātā (l.l.33-34).

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2011.gada 22.oktobra spriedumu /pers. A/ prasība ir noraidīta pilnā apmērā.

Pirmās instances tiesa konstatēja, ka Administratīvā rajona tiesa ar 2008.gada 8.maija spriedumu lietā Nr.A42446907 atzina par prettiesisku Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Rīgas Centrālcietuma administrācijas faktisko rīcību, neizsniedzot prasītājam laikā no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim saskaņā ar noteikumu Nr.339 4.pielikumā noteiktajām normām šādus higiēnas priekšmetus: vienu zobu suku uz sešiem mēnešiem (2004.gada 16.novembrī tika izsniegta zobu suka); zobu pastu 50 g mēnesī; tualetes papīru 30 m rulli mēnesī. Administratīvās rajona tiesas spriedums daļā par iestāžu faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku stājies likumīgā spēkā.

Bez tam, pirmās instances tiesa konstatēja, ka /pers. A/ pieteikumu daļā par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu Administratīvā rajona tiesa ar 2008.gada 8.maija spriedumu, kā arī Administratīvā apgabaltiesa ar 2009.gada 8.oktobra spriedumu noraidīja, savukārt no Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 6.maija sprieduma motīvu daļas satura lietā Nr.A42446907 secināms, ka tiesa atzinusi par pamatotiem apgabaltiesas apsvērumus attiecībā uz personisko kaitējumu, kas nodarīts veselībai. Tādejādi pirmās instances tiesa atzina, ka Senāts jau konstatējis, ka no apgabaltiesas sprieduma neizriet priekšnoteikumi atlīdzinājuma piešķiršanai sakarā ar kaitējumu veselībai, tādejādi atzīstot, ka prasītāja pieteikums daļā par personiskā kaitējuma, kas viņam nodarīts ar ieslodzījuma vietu iestāžu prettiesisku faktisko rīcību, neizsniedzot higiēnas preces, atlīdzinājumu ir noraidīts pamatoti. Līdz ar to pirmās instances tiesas uzskata, ka /pers. A/ pieteikums par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu pēc būtības jau ir izlemts un spriedums šajā daļā stājies spēkā.

Izvērtējot prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu saistībā ar higiēnas preču neizsniegšanu, pirmās instances tiesa norāda, ka ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 8.maija spriedumu /pers. A/ pieteikums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu tika noraidīts, savukārt Administratīvā apgabaltiesa 2009.gada 8.oktobra spriedumā kā atbilstīgu atlīdzinājuma veidu noteica atvainošanos un uzlika par pienākumu Ieslodzījuma vietu pārvaldei rakstveidā atvainoties prasītājam. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šajā daļā atzina, ka Administratīvā apgabaltiesa nebija izdarījusi visus nepieciešamos apsvērumus, lai varētu noteikt atbilstīgu atlīdzinājumu, tādējādi Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 8.oktobra spriedums šajā daļā tika atcelts. Izskatot lietu no jauna, Administratīvā apgabaltiesa ar 2010.gada 9.novembra spriedumu lietā Nr.A42446907 nosprieda uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt prasītājam morālo kaitējumu Ls 100 apmērā.

Pirmās instances tiesa ir konstatējusi, ka uz prasības pieteikuma izskatīšanu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, atbilstoši Tiesu informatīvajā sistēmā atrodamajai informācijai, prasītāja pieteikums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu administratīvā procesa kārtībā nav izskatīts, kas nozīmē, ka tiesvedība administratīvajā lietā Nr. A42446907 turpinās.

Tāpat pirmās instances tiesa konstatēja, ka ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 8.maija spriedumu lietā Nr.A42446907 par prettiesisku atzīta ieslodzījuma vietu iestāžu - Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Rīgas Centrālcietuma administrācijas faktiskā rīcība, tādējādi ministrija nav atbildētājs šajā strīdā, jo atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 1.novembra noteikumu Nr.827 „Ieslodzījuma vietu pārvaldes nolikums" 3. punktam Ieslodzījuma vietu pārvaldes funkcijas ir apcietinājuma kā drošības līdzekļa un brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšana. Šo noteikumu 4.2.apakšpunktā ir noteikts, lai nodrošinātu šo noteikumu 3.punktā minēto funkciju izpildi, Ieslodzījuma vietu pārvalde uzrauga un nodrošina ieslodzītajām personām noteikto (..) tiesību ievērošanu un pienākumu izpildi, kā arī saskaņā ar noteikumu 4.3.apakšpunktu Ieslodzījuma vietu pārvalde nodrošina normatīvajos aktos noteikto sadzīves (..) pakalpojumu sniegšanu ieslodzītajiem. Turklāt saskaņā ar Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.243 „Tieslietu ministrijas nolikums" 1.punktā noteikto Tieslietu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde tieslietu (tiesību politikas un tiesu administrēšanas) nozarēs, kā arī citās šajos noteikumos minētajās valsts politikas jomās un šie noteikumi neparedz ministrijas pienākumu un tiesības nodrošināt iestādei īpaši pakļautas personas (notiesātos) ar higiēnas noteikumiem atbilstošiem sadzīves apstākļiem, izsniedzot ziepes, zobu pastu, zobu suku un tualetes papīru. Līdz ar to ministrija nav atbildīga (vainojama) par prasītājam nodarīto tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārumu un prasītāja celtajai prasībai pret ministriju nav pamata, kas nozīmē, ka prasība celta pret nelīsto atbildētāju.

Pirmās instances tiesa norādījusi, ka pamatojoties Civilprocesa likuma 223.panta 3.punktu tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja ir likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums, kas taisīts strīdā starp tām pašām pusēm, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata. Savukārt, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 219.panta pirmās daļas 4.punktu, tiesa atstāj prasību bez izskatīšanas, ja strīds prasības lietā starp tām pašām pusēm, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata atrodas tās pašas vai citas tiesas izskatīšanā.

Pirmās instance tiesa atzīstot, ka prasītājs ir realizējis savas tiesības prasīt un saņemt atlīdzinājumu par morālo kaitējumu tādā apmērā, kā viņš to bija lūdzis Administratīvajā rajona tiesā, kā arī atzīstot, ka nav nozīmes faktam, ka Administratīvā apgabaltiesa morālā kaitējuma atlīdzinājumu piespriedusi par laika periodu no 2004.gada 1.februāra līdz 2005.gada oktobrim, neskatoties uz iepriekšējā rindkopā minēto, secinājusi, ka prasība ir noraidāma (l.l.58-61).

Apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2011.gada 20.oktobra spriedumu ir iesniedzis prasītājs, norādot, ka pārsūdz spriedumu pilnā apjomā.

Apelatora ieskatā tiesa ir kļūdaini norādījusi, ka Tieslietu ministrija nevar būt atbildētājs šajā lietā. Faktiski atbildētāja lietā ir Latvijas Republika, bet Tieslietu ministrija ir to pārstāvošā iestāde. Pie tam Ieslodzījuma vietu pārvalde nav juridiska persona, līdz ar to, tā nevar būt patstāvīgs atbildētājs civilprocesā.

Bez tam, apelācijas sūdzībā norādīts, ka apelatoram nodarītā personiskā un morālā kaitējuma fakts ir pierādīts ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 6.maija spriedumā lietā Nr.SKA-160/2010 paustajā atziņām (18.punkts) un 2011.gada 1.jūlija spriedumā lietā Nr.SKA-249/2011 norādīto un valstij ir pienākums sniegt atlīdzību par nepamatotu personas tiesību aizskārumu.

Attiecībā par pirmās instances tiesas argumentu, ka administratīvajā lietā Nr.A42446907 tiesvedība turpinās, apelators norāda, ka tiesvedība šajā lietā turpinās tikai daļā par personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu par laika posmu no 2004.gada 1.februāra līdz 2005.gada oktobrim, bet pārējā daļā, proti, par laika posmu no 2003.gada aprīļa līdz 2004.gada 1.februārim viņa prasījums nav izskatāms Administratīvā procesa likuma kārtībā, kas pierādīts ar Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 9.novembra sprieduma lietā Nr.A42446907 14.punkta 7.rindkopu.

Apelācijas sūdzība pamatota ar Satversmes 92.panta trešo teikumu, Civilprocesa likuma 1., 5., 413.pantu (l.l.65-69).

2012.gada 29.martā tiesā saņemti atbildētājas Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas paskaidrojumi par apelācijas sūdzību, kuros norādīts, ka prasība ir nepamatota un noraidāma.

Atbildētājas ieskatā pirmās instances tiesa spriedumā pareizi norāda, ka prasītājs ir realizējis savas tiesības prasīt atlīdzinājumu par morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar ieslodzījuma vietu iestāžu faktisko rīcību, vēršoties Administratīvajā rajona tiesā.

Atbildētāja norāda, ka tiesvedība administratīvajā lietā Nr.A42446907 ir pabeigta 2012.gada 7.martā un ir stājies spēkā Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 2.decembra spriedums, ar kuru prasītājam ir noteikts morālā kaitējuma atlīdzinājums Ls 800 apmērā par laika posmu no 2004.gada 1.februāra līdz 2005.gada oktobrim, kā arī noteikts, ka par laika posmu no 2003.gada aprīļa līdz 2004.gada 1.februārim prasītāja tiesības prasīt atlīdzinājumu ir noilgušas sakarā ar materiālā termiņa nokavējumu.

Nav pieļaujams, ka prasītājs ar vienu un to pašu prasījumu vēršas tiesā gan administratīvā procesa, gan civilprocesa kārtībā. Turklāt prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu sakarā ar neizsniegtajām higiēnas precēm bija piekritīgs Administratīvajai rajona tiesai, līdz ar ko ministrija lūdz tiesu izbeigt tiesvedību, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 3.punktā noteikto (l.l.97-98).

2011.gada 2.aprīlī tiesā saņemts Ieslodzījuma vietu pārvaldes paskaidrojums par /pers. A/ apelācijas sūdzību, kurā norādīts, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota, bet pirmās instances tiesas spriedums ir pamatots.

Pārvalde nepiekrīt apelācijas sūdzībā norādītajam, ka par nodarīto personisko un morālo kaitējumu par laikposmu no 2003.gada aprīļa līdz 2004.gada 1.februārim prasītājam ir tiesības vērsties ar prasības pieteikumu civilprocesuālā kārtībā vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 11.panta otrajā daļā noteikts, ka pieteikumu par iestādes faktisko rīcību, par kuru pieteicējam kļuvis zināms pirms 2004.gada februāra, var iesniegt tiesai līdz 2004.gada 1.martam. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 16.pantam, ja 2004.gada 1.februārī Civilprocesa likumā vai Civilprocesa kodeksā noteiktais noilguma termiņš nav izbeidzies un Administratīvā procesa likums nosaka īsāku termiņu, piemērojams Administratīvā procesa likumā noteiktais noilguma termiņš, kurš skaitāms no 2004.gada 1.februāra.

No minētā tiesiskā regulējuma izriet, ka pieteikuma daļā par prasītājam nodarīto morālo kaitējumu laikposmā no 2003.gada aprīļa līdz 2004.gada 1.februārim ir iestājies noilgums, ko apliecina arī Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 2.decembra sprieduma lietā Nr.A42446907 12.6.apakšpukts.

Līdz ar to uzskata, ka, saskaņā ar Civilprocesa likuma 223.panta 3.punktu, tiesvedība lietā ir izbeidzama (l.l.112).

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2012.gada 12.novembra lēmumu tiesvedība lietā izbeigta (l.l.130-133).

Iepriekš minēto lēmumu prasītājs pārsūdzējis un ar 2013.gada 24.janvāra Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2012.gada 12.novembra lēmums atstāts negrozīts, bet /pers. A/ blakus sūdzība noraidīta (l.l.147-151).

Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 8.oktobra lēmumu Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 24.janvāra lēmums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijai (l.l.173-179).

2013.gada 27.novembrī tiesā ir saņemts Ieslodzījuma vietu pārvaldes iesniegums par papildus pierādījumu pievienošanu lietas materiāliem un norādīts, ka /pers. A/ pie Centrālcietuma priekšnieka ar lūgumu izsniegt zobu pastu ir vērsies tikai 2004.gada 2.novembrī (l.l.198).

Tiesas sēdē prasītājs /pers. A/ norādīja, ka prasības pieteikumu un apelācijas sūdzību uztur pilnā apmērā par summu Ls 5 000 un lūdz prasību apmierināt, pamatojoties uz prasībā un apelācijas sūdzībā izklāstītajiem argumentiem. Papildus paskaidroja, ka no 2003.gada līdz 2004.gadam bija apsūdzētais un morālais kaitējums viņam nodarīts dubultā apmērā, jo prasītājs nebija notiesāts un pastāvēja iespēja, ka viņu varētu atbrīvot. Paskaidroja, ka desmit mēnešus viņam nebija tualetes papīrs, ziepes un zobu pastas, ko var pielīdzināt spīdzināšanai. Administratīvajā kārtībā prasītājs saņēma kompensāciju Ls 800 apmērā. Paskaidroja, ka nezināja, ka viņam pienākas higiēnas preces, bet lūdza, lai tās izsniedz jau pirmajā apcietinājuma dienā. Paskaidroja, ka tolaik pienesumi nebija atļauti. Lūgums par iespēju strādāt, lai nopelnītu līdzekļus, tika noraidīts.

Atbildētājas Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas pilnvarotā pārstāve /pers. B/ tiesas sēdē apelācijas sūdzību neatzina un lūdza prasību noraidīt, pamatojoties uz rakstveida paskaidrojumos par prasību un apelācijas sūdzību norādītajiem argumentiem. Papildus paskaidroja, ka prasītājs vēlas saņemt pārāk lielu kompensācijas summu. Turklāt pie cietuma administrācijas ar lūgumu par higiēnas prešu izsniegšanu vērsies tikai 2004.gada nogalē un 2005.gadā, līdz ar to secināms, ka diskomforts nebija tik liels, lai radītu ciešanas. Turklāt higiēnas preces var iegādāties par saviem līdzekļiem un no apmeklētājiem pienesuma veidā. Vienlaikus atbildētājas pārstāve nenoliedza, ka nav nepieciešams speciāls lūgums higiēnas preču minimuma saņemšanai. Atbildētājas pārstāve norādīja, ka saņemtā kompensācijas Ls 800 apmērā atlīdzina prasītājam nodarīto morālo kaitējumu par visu laika periodu.

Trešās personas Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas Ieslodzījumu vietu pārvaldes pilnvarotais pārstāvis /pers. C/ apelācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka pievienojās atbildētājas pārstāves paskaidrojumiem.

Motīvu daļa

Civillietu tiesu kolēģija, noklausījusies prasītāja, kā arī atbildētājas un trešās personas pilnvaroto pārstāvju paskaidrojumus, pārbaudījusi un novērtējusi lietai pievienotos rakstveida pierādījumus, kā arī apelācijas sūdzības motīvus, atzīst, ka prasība ir apmierināma daļēji.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmās daļas un 430.panta trešās daļas noteikumiem apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības, sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, nepārbaudot pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Kā izriet no apelācijas sūdzības, tad pirmās instances tiesas spriedums ir pārsūdzēts pilnā apmērā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 96.panta ceturtās un piektās daļas noteikumiem fakti, kas saskaņā ar likumu uzskatāmi par nodibinātiem un fakti, kurus Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi otra puses – nav jāpierāda.

Lietā nav strīda par to, ka sākotnēji /pers. A/ ar pieteikumu par nepamatota tiesību aizskāruma atzīšanu un nodarītā personiskā un morālā kaitējuma atlīdzību ir vērsies Administratīvajā rajona tiesā.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 8.maija spriedumu lietā Nr.A42446907 cita starpā ir atzīta par prettiesisku Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Rīgas Centrālcietuma administrācijas faktiskā rīcība, neizsniedzot /pers. A/ laikā no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim, atbilstoši Ministru kabineta 2002.gada 6.augusta noteikumu Nr.339 „Noteikumi par apcietināto, administratīvi arestēto un administratīvi aizturēto personu uzturu, mazgāšanās līdzekļu un personīgās higiēnas līdzekļu normām" prasībām, noteiktus higiēnas priekšmetus. Administratīvās rajona tiesas sprieduma daļā par

iestāžu faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku ir stājies likumīgā spēkā.

Savukārt, no Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 2.decembra sprieduma iepriekš norādītajā administratīvajā lietā ir konstatēts, ka /pers. A/ ir nodarīts morāls kaitējums un uzlikts par pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt /pers. A/ morālo kaitējumu Ls 800 apmērā saistībā ar Rīgas Centrālcietuma un Ieslodzījuma vietu pārvaldes prettiesisko faktisko rīcību, neizsniedzot personiskās higiēnas preces, laika posmā no 2004.gada 1.februāra līdz 2005.gada oktobrim.

No minētā sprieduma izriet, ka nav apmierināms /pers. A/ pieteikums daļā par atlīdzinājumu saistībā ar iestāžu faktisko rīcību no 2003.gada aprīļa līdz 2004.gada 1.februārim, par kuru /pers. A/ bijis zināms, jo Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 11.panta otrās daļas noteiktajā termiņā, proti, līdz 2004.gada 1.martam, viņš pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā nav iesniedzis.

No iepriekš minētā secināms, uz ko norādīts arī Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 8.oktobra lēmuma 6.1.punktā, ka ar spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atzīts, ka higiēnas preču neizsniegšana /pers. A/ no 2003.gada aprīļa līdz 2004.gada 1.februārim ir atzīstama par atbildētājas prettiesisku rīcību, kā arī tas, ka atlīdzinājums par to /pers. A/ netika noteikts, jo administratīvā tiesa par minēto laika posmu šādu jautājumu nevarēja lemt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pantu.

Bez tam, Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 8.oktobra lēmumā, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 93.pantu, kas nosaka, kura institūcija un kādos gadījumos ir tiesīga izlemt jautājumu par atlīdzinājumu, kā arī Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pantu, kas nosaka, ka Administratīvā procesa likuma 93.panta trešās daļas noteikumi nav piemērojami, ja zaudējumi personai ar iestādes faktisko rīcību nodarīti pirms 2004.gada 1.februāra, norāda, ka personas iesniegums par zaudējumu, kas nodarīti pirms 2004.gada 1.februāra, atlīdzināšanu iestādē un secīgi arī tiesā nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Vienlaikus Senāts norāda, ka iepriekš minētais nenozīmē, ka persona, kurai ar iestādes rīcību nodarīti zaudējumi līdz 2004.gada 1.februārim, paliek bez iespējas vērsties tiesā savu interešu aizsardzībai, jo līdz 2004.gada 1.februārim persona, kas uzskatīja, ka iestāde tai nodarījusi kaitējumu, bija tiesīga vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasības pieteikumu. Tādejādi, kā norāda Senāts, ņemot vērā Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 7.pantu, atzīstams, ka personai, ja tā vēlas saņemt atlīdzinājumu par kaitējumu, kas tai nodarīti ar iestādes faktisko rīcību pirms 2004.gada 1.februāra, ir tiesības celt prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā, kurai ir pakļauti šādi strīdi, ievērojot attiecīgai lietu kategorijai noteikto noilguma termiņu.

Bez tam, Senāts iepriekš minētajā lēmumā, atsaucoties uz Satversmes tiesas 2001.gada 5.decembra spriedumu lietā Nr.2001-07-0103, ir norādījis, ka prasība ir pamatota ar Satversmes 92.panta trešo teikumu, kas kā jebkura cilvēktiesību norma, ir piemērojama tieši un nepastarpināti un tās konkretizēšanai nav nepieciešams īpašs likums.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atzīts, ka iestādes rīcība, neizsniedzot prasītājam /pers. A/ atbilstoši Ministru kabineta 2002.gada 6.augusta noteikumu Nr.339 „Noteikumi par apcietinātō, administratīvi arestēto un administratīvi aizturēto personu uztura, mazgāšanās līdzekļu un personīgās higiēnas līdzekļu normām" prasībām noteiktus higiēnas priekšmetus laika posmā no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim, ir atzīta par prettiesisku. Bez tam, ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu ir konstatēts, ka iestādes prettiesiskas rīcības rezultātā /pers. A/ ir nodarīts morāls kaitējums, par ko atlīdzinājums laika posmā no 2004.gada 1.februāra līdz 2005.gada oktobrim noteikts Ls 800 apmērā.

Iepriekš minētais ļauj izdarīt secinājumu, ka par laika posmu no 2003.gada aprīļa mēneša līdz 2004.gada 1.februārim /pers. A/ nav noteikta atlīdzība par viņam nodarīto morālo kaitējumu.

Civillietu tiesu kolēģija, konstatējot, ka vispārējās jurisdikcijas tiesā /pers. A/ ar prasību par morālā kaitējuma atlīdzināšanu ir vērsies 2011.gada 1.aprīlī, atzīst, ka ir ievērots Civillikumā noteiktais termiņš, kādā šādu prasību var iesniegt vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Līdz ar to, ņemot vērā Augstākās tiesa Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 8.oktobra lēmumā ietvertās norādes un Satversmes tiesas 2001.gada 5.decembra spriedumā lietā Nr.2001-07-0103 ietvertās atziņas, ka Satversmes 92.panta trešais teikumā noteiktā tiesība ikvienam uz atbilstīgu atlīdzinājumu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā, ietver sevī vispārēju garantiju – ja valsts ir pārkāpusi indivīda tiesības, tam ir tiesības uz atlīdzību, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka prasītājam /pers. A/ ir nosakāms atlīdzinājums par viņam nodarīto morālo kaitējumu laika posmā no 2003.gada aprīļa līdz 2004.gada 1.februārim neizsniedzot personīgās higiēnas preces Ministru kabineta noteikumos noteiktajā daudzumā.

Nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, Civillietu tiesu kolēģija ņem vērā apstākli, ka par divas reizes ilgāku laika posmu, proti no 2004.gada 1.februāra līdz 2005.gada oktobra mēnesim, morālā kaitējuma atlīdzība /pers. A/ noteikta Ls 800 apmērā, kā arī to, ka pirmo reizi rakstveidā ieslodzījuma vietas administrācijā ar lūgumu izsniegt viņam zobu birsti un zobu pastu /pers. A/ vērsās tikai 2004.gada 2.novembrī. Prasītāja paskaidrojumi, ka mutiski personīgās higiēnas preču izsniegšana ieslodzījuma vietas administrācijai tika lūgta jau no pirmās dienas, nav apstiprinājusies ar citiem lietā iesniegtiem pierādījumiem, kā rezultātā šie paskaidrojumi nevar kalpot par pierādījumu lietā.

Iepriekš minētais ļauj tiesai izdarīt secinājumu, ka laika posmā līdz 2004.gada novembra mēnesim /pers. A/ vai nu pats nodrošināja sevi ar personīgās higiēnas līdzekļiem, iegādājoties tos ieslodzījuma vietas veikalā vai iegūstot tos pienesuma rezultātā, vai nu personīgās higiēnas preču trūkums šajā laikā neradīja viņam tik lielu diskomfortu, lai vērstos pie ieslodzījuma vietas administrācijas un lūgtu to nodrošināt viņu ar personīgās higiēnas precēm Ministru kabineta noteikumos noteiktajā apmērā. Iepriekš minētais neatbrīvo valsti no pienākuma atlīdzināt prasītājam nodarīto morālo kaitējumu, ja tāds tiek prasīts, jo personīgās higiēnas preču izsniegšana Ministru kabineta 2002.gada 6.augusta noteikumos Nr.339 „Noteikumi par apcietinātō, administratīvi arestēto un administratīvi aizturēto personu uztura, mazgāšanās līdzekļu un personīgās higiēnas līdzekļu normām" noteiktajā apmērā valstij ar iestādes starpniecību ir jānodrošina bez aizturētās personas pieprasījuma.

Ņemot vērā iepriekš minēto Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka morālā kaitējuma, kas /pers. A/ nodarīts ar iestādes faktisko rīcību laika posmā no 2003.gada aprīļa mēneša līdz 2004.gada 1.februārim, neizsniedzot viņam personīgās higiēnas preces Ministra kabineta noteikumos noteiktajā daudzumā, atlīdzība ir nosakāma Ls 200 apmērā.

Par nepamatotiem šajā daļā Civillietu tiesu kolēģija atzīst atbildētājas un trešās personas paskaidrojumos ietverto norādi par noilguma iestāšanos, jo noilgums ir iestājies šāda pieteikuma izskatīšanai administratīvā procesa ietvaros.

Par nepamatotu ir atzīstams arī atbildētājas paskaidrojumos ietvertais, ka morālā kaitējuma atlīdzība, kas noteikta administratīvā procesa ietvaros, atlīdzina prasītājam nodarīto morālo kaitējumu par visu laika periodu, proti no 2003.gada aprīļa mēneša līdz 2005.gada oktobra mēnesim. Administratīvā procesa ietvaros morālā kaitējuma atlīdzība prasītājam ir noteikta tikai par laika periodu no 2004.gada 1.februāra līdz 2005.gada oktobra mēnesim.

Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka nav pamata ar tiesas spriedumu atkārtoti atzīt prasītāja tiesību aizskāruma gadījumu ilgstoši nelietojot higiēnas priekšmetus, kā tas lūgts prasībā, jo šis fakts ir jau konstatēts ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 8.maija spriedumu, kas šajā daļā ir stājies likumīgā spēkā.

Bez tam, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka nav pamata noteikt atlīdzību prasītājam par personiskā kaitējuma nodarīšanu, jo no Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 6.maija sprieduma, kas taisīts, izskatot /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 8.oktobra spriedumu lietā Nr.A42446907, izriet, ka apgabaltiesa pamatoti noraidījusi /pers. A/ pieteikumu daļā par personiskā kaitējuma nodarīšanu sakarā ar kaitējumu veselībai. Tādējādi atzīstams, ka ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atzīts, ka laika posmā no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim ar iestādes faktisko rīcību, neizsniedzot prasītājam personīgās higiēnas preces, nav nodarīts personisks

kaitējums, kas būtu atlīdzināms.

Šajā daļā par pamatotiem ir atzīstami atbildētājas Tieslietu ministrijas paskaidrojumi, ko apliecina arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 6.maija spriedumā lietā Nr.A42446907 izdarītie secinājumi, ka nav konstatēti priekšnoteikumi atlīdzinājuma piešķiršanai sakarā ar kaitējumu veselībai, kā rezultātā prasītāja pieteikums daļā par personiskā kaitējuma, kas viņam nodarīts ar ieslodzījuma vietu iestāžu prettiesisku faktisko rīcību, neizsniedzot higiēnas preces, atlīdzinājumu ir noraidīts pamatoti.

Attiecībā par apelācijas sūdzības argumentu, ka pirmās instances tiesa nepamatoti ir norādījusi, ka Tieslietu ministrija nevar būt par atbildētāju šajā lietā, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka šis apelācijas sūdzības arguments ir pamatots, jo prasība par morālā kaitējuma, kas prasītājam nodarīts ar valsts iestādes faktisko rīcību, atlīdzināšanu pamatoti ir vērsta pret valsti Tieslietu ministrijas personā.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka prasība daļā par morālā kaitējuma atlīdzības noteikšanu ir apmierināma daļēji un tā nosakāma Ls 200 apmērā, bet pārējā daļā prasība kā nepamatota ir noraidāma.

Pirmās instances tiesa prasības daļā par morālās kaitējuma atlīdzības noteikšanu pierādījumus lietā nav izvērtējusi vispusīgi, kā rezultātā ir nonākusi pie nepareiziem secinājumiem.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 430., 432.-434.pantu, Civillietu tiesu kolēģija

n o s p r i e d a :

/pers. A/ prasību pret Latvijas Republiku par personiskā un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu – apmierināt daļēji.

Piedzīt no Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas personā par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, morālā kaitējuma atlīdzību Ls 200 (divi simti) apmērā.

Pārējā daļā prasību noraidīt.

Noteikt sprieduma daļā par naudas summu piedziņu labprātīgas izpildes termiņu 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamentā 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Pilna sprieduma sastādīšanas diena - 2013.gada 27.decembris.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	**/paraksts/**	**M.Šķendere**
Tiesnese	**/paraksts/**	**I.Ošiņa**
Tiesnesis	**/paraksts/**	**M.Sviķis**